

Treball de Fi de Grau

L'extrema dreta a la Unió Europea: tendències electorals comparades

Facultat de Ciències Polítiques i Sociologia

Daniel Martí i Tubau

2017/2018

**Universitat Autònoma
de Barcelona**

Un fantasma recorre Europa...

Karl Marx (1848)

Índex

I.	Introducció.....	1
II.	Marc Teòric.....	3
III.	Justificació de l'elecció dels partits	9
IV.	Metodologia.....	10
V.	Anàlisi de dades	13
VI.	Conclusió.....	16
VII.	Annexos.....	18
VIII.	Bibliografia.....	32

Introducció

Avui l'extrema dreta és present a 21 dels 28 parlaments nacionals dels estats membres de la Unió Europea. Lluny de tenir-hi una presència testimonial, els partits d'extrema dreta formen part de 8 dels executius dels països de la UE i, de fet, en 2 d'aquests executius l'extrema dreta hi governa en solitari.¹

Aquestes dades reflecteixen un dels canvis més importants que s'han produït en els sistemes de partits de 21 estats membres de la UE en els últims anys. Els partits d'extrema dreta s'han fet forts a la majoria de països d'Europa i lluny de ser una coincidència esporàdica en el temps, és una tendència que, en termes generals, no ha parat de créixer en l'última dècada.

Hi ha molts factors per poder explicar aquest creixement, la connexió entre l'auge d'aquests partits i la crisi econòmica desencadenada el 2008 és evident, però no és l'únic.

Altres factors com la globalització i la integració europea també han servit de catalitzador pel sorgiment d'un fervent nacionalisme que ha impregnat moltes de les capes de la societat. El creixent euroescepticisme, sumat a un descontentament generalitzat contra els partits tradicionals, incapaços d'oferir noves alternatives a un electorat descontent, ha estat el que ha nodrit molts d'aquests partits que amb un discurs majoritàriament renovat han pogut eixamplar la seva base electoral.

Ara bé, tot i l'evident connexió entre aquests factors socioeconòmics i el creixement de l'extrema dreta costa trobar un model que expliqui el creixement d'aquests partits. Semblaria lògic pensar que els països on més ha colpejat la crisi, siguin els països on més presència de l'extrema dreta puguem trobar i, que per contra, els països on menys ha colpejat la crisi hi hauríem de trobar una extrema dreta dèbil o directament desapareguda. El mateix es podria esperar amb altres indicadors socials com podrien ser la taxa d'immigració o geopolítics com la proximitat amb les fronteres de la UE. Però la realitat és que costa dibuixar un model, d'aparent coherència, en què els països on hi ha extrema dreta responguin a un impacte més o menys fort de la crisi econòmica i social.

¹ En els 8 governs amb presència de l'extrema dreta que s'esmenten no s'inclou el govern italià, ja que en el moment d'entrega d'aquest TFG, el pacte entre el Moviment 5 estrelles i la Lliga Nord està anunciat però no s'ha fet oficial.

Però tots aquests factors causals que expliquen el creixement (o suposat creixement) dels partits d'extrema dreta han de ser el pas posterior a un estudi que ara mateix cobra més importància, que és l'estudi i la cerca d'aquests partits i les seves tendències electorals.

Veient aquest escenari, el primer objectiu d'aquest treball és, fer un recompte exhaustiu i profund dels partits d'extrema dreta, saber en quina categoria es poden englobar i quines característiques els defineixen, així com la seva homogeneïtat o heterogeneïtat, alhora, recomptar-los per poder actualitzar el llistat de partits europeus d'extrema dreta, donada la creació de nous partits en els darrers anys, i per últim mesurar-ne la força per poder veure quina tendència electoral segueixen.

Una de les altres evidències al parlar del creixement de l'extrema dreta durant els últims anys és el seu impacte desigual en els diferents països. Malgrat que la tendència general sigui a l'alça, cal destacar que no és una tendència homogènia, ni tan sols una tendència comú, sobretot tenint en compte l'existència de 7 països de la UE on l'extrema dreta no té representació parlamentària, mentre en 8 altres forma part del govern. És un error pensar que les tendències electorals dels partits d'extrema dreta al conjunt de la Unió Europea segueixen un patró clar i cal posar sobre la taula els diferents ritmes de creixement (i decreixement) d'aquests partits, en el conjunt de la UE.

Per tant, el segon objectiu d'aquest treball és poder catalogar les tendències de creixement i decreixement dels partits d'extrema dreta dels estats membres de la Unió Europea. Cal evidenciar per tant l'existència de models diferenciats de creixement i de decreixement en els partits d'extrema dreta presents als països de la Unió Europea.

La voluntat d'aquest treball és doncs, actualitzar i presentar un llistat actualitzat dels partits d'extrema dreta de la Unió Europea i alhora, poder-ne catalogar la seva tendència, a través dels resultats electorals dels últims anys, per tal de poder agrupar les diferents tendències de creixement que podem trobar.

Conseqüentment, la hipòtesi del treball és l'existència de models diferenciats de creixement dels partits d'extrema dreta a la Unió Europea, el primer pas per poder comprendre millor aquest fenomen.

Per aconseguir aquests dos objectius, cal primer de tot, emmarcar-nos en una definició que pugui englobar aquest conjunt de partits catalogats com a "extrema dreta" per tal de poder parlar d'un fenomen comú. Seguidament cal buscar en la bibliografia especialitzada quins partits es poden englobar en aquesta definició i també poder comprovar si aquestes estan

suficientment actualitzades. Un cop l'objectiu de catalogar aquests partits, s'hagi complert, caldrà veure'n l'evolució electoral des d'abans de la crisi econòmica per finalment poder establir si existeixen models diferenciats de creixement.

Marc Teòric

El primer repte a l'hora de parlar de partits d'extrema dreta és precisament catalogar-los com a tal. Per tant la primera tasca d'aquest marc teòric és trobar una o vàries definicions que puguin englobar els partits que es volen estudiar i per tant veure els posicionaments dels diferents autors al respecte.

Com a premissa, l'extrema dreta a Europa no és en cap cas un fenomen homogeni ni fàcilment catalogable. Els partits que es poden considerar d'extrema dreta han tingut i tenen processos de formació i evolució propis i diferenciats uns dels altres, especialment caracteritzats pels vincles que han tingut (o que mantenen) amb els partits feixistes de principis del segle XX. És per això que dins de l'etiqueta "extrema dreta" podem trobar formacions fortament diferenciades pel que fa l'estètica, les polítiques públiques que proposen, l'estructura del partit, la simbologia i per descomptat, els seus resultats electorals.

Per exemple, a simple vista, no es poden catalogar de la mateixa forma, partits com Alba Daurada, l'UKIP, el Front Nacional Francès o Jobbik, però sí que es pot establir un marc comú ideològic i discursiu que els diferencia de la resta de partits i que els engloba donades certes característiques que comparteixen.

Hi ha diverses maneres de classificar aquests partits, una de les més adequades per aquest treball és la que ofereix Cass Mudde que pren com a indicadors factors ideològics, discursius i de polítiques públiques. Mudde planteja un total de 5 paràmetres compartits pels partits d'extrema dreta. Aquests paràmetres són el nacionalisme excloent, el racisme cultural, la xenofòbia, l'aversió als processos democràtics i la concepció d'un estat fort. (Mudde, 2007)

Tot i que cada formació expressa aquests paràmetres amb diferents matisos i donant una importància central a un o altre dels paràmetres, es troben elements comuns i fàcilment identificables en tots ells.

Mudde utilitza el concepte de "dreta radical populista" per catalogar aquest tipus de partits. L'autor destaca en especial com aquests partits utilitzen un discurs centrat en el rebuig cap a la immigració fent èmfasi en la construcció d'un "ells-nosaltres" per crear un conflicte entre

“autòctons – immigrants”, alhora aquests partits combinen també un discurs populista contra les elits i la classe política, especialment cap als partits tradicionals. D’aquesta manera eviten situar el debat en l’eix esquerra-dreta i es posicionen com a representants del poble enfront d’un sistema corrupte i dèbil que desatén les necessitats dels ciutadans “autòctons”, fet que (segons aquests partits) provoca inseguretat i sobretot la pèrdua d’identitat nacional causada per l’entrada d’immigrants. (Mudde, 2007)

Hernández i Carr donen una explicació complementària a la de Mudde i assenyalen el discurs populista i xenòfob com a comú denominador d’aquests partits de dreta radical populista. Aquests partits posant l’èmfasi en els *issues* en què puguin treure un major rèdit electoral, ja sigui els valors nacionals, la família, la immigració, l’euroescepticisme, l’antieuropeisme, la corrupció del govern, el sistema polític, o la manca de polítiques públiques per a la classe treballadora nacional. (Hernández-Carr 2012)

Alhora, són partits que es posicionen com a partits “*anti-stablishment*”, però també com a partits d’ordre. De forma més o menys directe, acostumen a acusar l’estat de favoritisme cap als immigrants en qüestió d’ajudes socials, un dels seus pilars principals en aquests discursos és la desocupació de la població autòctona acusant la presència d’immigrants en el mercat laboral com a causa d’aquesta. (Hernández-Carr 2012)

Una de les altres aportacions, la de Kitschelt, defineix que els partits d’extrema dreta són senzillament aquells partits que se situen “a la dreta de la dreta”, i per tant tota aquella formació política, especialment partits polítics, que en un eix “esquerra – dreta” es situï “fora” dels paràmetres convencionals, i per tant estigui en una posició “extrema”, és un partit d’extrema dreta. De fet, aquesta és la definició que fa servir de forma més sovint l’Oficina Federal per a la Protecció de la Constitució Alemanya, que és l’òrgan que té competències per determinar la legalitat (o no) d’una associació o partit. (Kitschelt: 2000)

Les definicions exposades, aporten amb diferents matissos, característiques comuns dels partits d’extrema dreta, ara bé, aquestes característiques no són en cap cas excloents. Cal remarcar que aquestes característiques no han de manifestar-se totes alhora, ni amb la mateixa intensitat, cada partit fa ús dels mecanismes i de les temàtiques que creu per reforçar el discurs excloent de “ells – nosaltres” entre la població “autòctona” i els migrants. D’aquestes definicions diferents, Larralde és qui en fa una síntesi més adequada per aquest treball i cataloga per tant els partits d’extrema dreta en 4 categories que classifiquen els partits en funció de l’element al qual el partit fa més èmfasi. (Larralde: 2009)

En primer lloc situa els partits “d’extrema dreta”, dels que diu que el seu element principal és un fort discurs ideològic centrat en els valors nacionals i el qüestionament de l’ordre social. La segona categoria és la “dreta populista”, aquells partits, l’element principal dels quals és el discurs populista i xenòfob que, que qüestiona la democràcia representativa i s’autodefineix portaveus i representants autèntics de la classe nacional. La tercera categoria és la de la “dreta radical”, qui busca com a objectiu últim una nació homogènia fent servir un discurs d’exaltació nacional i/o ètnica contra aquells a qui consideren “migrants”. Per últim, la quarta categoria és la fonamentalista, que té una visió “romàntica” de l’estat i aposta per una democràcia excloent que tingui per objectiu una “gran nació” dels “autòctons”. (Larralde: 2009)

En els últims anys, també han aparegut elements renovats en els discursos de l’extrema dreta, així doncs, també és necessari buscar noves característiques que ajudin a identificar aquests partits donada la gran capacitat de transformació i migmatització que tenen. Tal com apunta Viander, els temes característics dels partits d’extrema dreta dels anys 80 – 90, actualment queden en un segon pla, donada la “mala imatge” o el rebuig que pot generar en determinats sectors de la població. Així i tot, Viander exposa com certs elements històrics, com són l’antisemitisme, l’oposició a la laïcitat (especialment en l’aprenentatge), la defensa dels valors de la cristiandat a occident o l’oposició a qüestions com l’avortament i el matrimoni homosexual, són valors que s’han mantingut al llarg del temps a les bases militants d’aquests partits i gran part dels seus electors, però s’ha donat un cert “rentat de cara” i aquestes qüestions ja no es manifesten en un primer pla. (Viander: 2012)

Alguns dels partits d’extrema dreta però, també es caracteritzen per la capacitat d’adaptació i modernització del seu discurs polític, en aquest procés de modernització, cal assenyalar dos dels elements principals de la nova extrema dreta, que són la islamofòbia i l’euroescepticisme (o antieuropeisme).

Un dels elements principals de la nova onada de partits d’extrema dreta i gairebé comú en tots, és el rebuig frontal a la immigració, especialment la immigració d’origen àrab. Tot i que històricament ha estat l’antisemitisme la tendència xenòfoba majoritària entre els vells partits de caràcter feixista, actualment són els àrabs el focus de la xenofòbia d’aquests partits. A més, com abans s’apuntava, l’ús del populisme té com a conseqüència la difamació i divulgació d’idees negatives sobre el col·lectiu àrab, normalment acusant-lo directament o indirecta de relació amb el món yihadista, la delinqüència o la retallada de llibertats. D’aquesta manera, la islamofòbia és una de les característiques més destacades i fàcilment identificables dels nous partits d’extrema dreta.

Com explica Casals, la islamofòbia és un factor clau per explicar el creixement d'aquests partits, ja que és un element capaç d'atraure tipus de votants molt diferenciats, des de persones obertament racistes i xenòfobes, com persones liberals que veuen en l'islam una religió intolerant o que senzillament xoca frontalment amb els valors nacionals. (CASALS: 2011)

Per altra banda, una de les característiques que propulsen principalment aquests partits és l'antieuropeisme o en la seva versió més moderada l'euroescepticisme. Aquesta característica és fruit de la influència i/o la voluntat de capitalització per part d'aquests partits del moviment contra la globalització. D'aquesta manera i malgrat semblar espais polítics ideològicament oposats, els partits d'extrema dreta configuren un discurs contra les elits i contra la sessió de sobirania nacional dels estats cap a organitzacions supranacionals especialment la Unió Europea i en menor grau l'OTAN. Aquesta característica doncs, enllaça un discurs nacionalista amb un discurs contra les polítiques d'austeritats, per reafirmar un model de nació lliure i sobirana dels mals que l'envolten. (CASALS: 2011)

Així doncs, havent fet un repàs de les característiques dels partits d'extrema dreta, de com es poden catalogar, de les seves característiques principals, i alhora, de les característiques principals de la seva renovació discursiva, podem veure com el conjunt de definicions que s'han exposat no són excloents unes amb les altres i alhora no és necessària la presència de tots els elements en un mateix partit per considerar-lo d'extrema dreta.

Per concloure aquesta definició de partit d'extrema dreta, assenyalar els diferents elements que poden compartir com són el populisme, la xenofòbia (especialment cap als àrabs), la forta identitat nacional, l'aversió als processos democràtics, la reivindicació dels valors familiars tradicionals, l'antieuropeisme i l'euroescepticisme, la confrontació dels "autòctons" amb els migrants i el discurs contra les elits. Aclarir també, que donada la varietat d'etiquetes exposades per denominar aquests partits, aquest treball utilitzarà exclusivament el concepte partit d'extrema dreta per fer referència a tots els partits que incloguin aquestes característiques.

Aquest conjunt de definicions i categories és el que s'usarà principalment en aquest treball per catalogar als diferents partits d'extrema dreta de la UE.

Un cop acabada la definició de partit d'extrema dreta i veure'n les característiques principals, ja es poden catalogar. Per fer-ho primerament s'ha buscat bibliografia concreta de partits d'extrema dreta a la Unió Europea i posteriorment s'ha fet recerca específica per trobar partits que haguessin format recentment. Afegir que aquest treball només tindrà en compte aquells partits que en primer lloc encaixin amb la definició anteriorment exposada, que hi hagi bibliografia i recerca al respecte i que hagin tret representació en cambres legislatives nacionals

i/o europees, excloent així tots aquells partits que tinguin únicament representació municipal i/o regional donada la impossibilitat per un TFG d'abastar i treballar un volum tan gran d'informació.

Per poder elaborar el llistat actualitzat de partits d'extrema dreta a la Unió Europea, s'ha utilitzat principalment tres llistats. El primer, elaborat per Casals el 2011, el segon per Rodríguez el 2014 i el tercer de la "Fundación Por Causa de Periodismo e Investigación" que elabora informes periòdics i estudis relacionats amb la xenofòbia.

Els partits que encaixen amb la definició d'extrema dreta exposada en aquest treball i que tenen representació a les cambres nacionals i/o en el parlament europeu són els següents 26:

Alemanya	<ul style="list-style-type: none"> • Alternativa per Alemanya (<i>Alternative für Deutschland, AfD</i>) • Partit Nacionaldemòcrata d'Alemanya (<i>Nationaldemokratische Partei Deutschlands, NPD</i>)
Àustria	<ul style="list-style-type: none"> • Aliança pel Futur d'Àustria (<i>Bündnis Zukunft Österreich, BZÖ</i>) • Partit de la Llibertat d'Austria (<i>Freiheitliche Partei Österreichs, FPÖ</i>)
Bèlgica	<ul style="list-style-type: none"> • Interès Flamenc (<i>Vlaams Belang, V-B</i>)
Bulgària	<ul style="list-style-type: none"> • Unió Nacional Atac (<i>Национален съюз Атака, АТАКА</i>)
Dinamarca	<ul style="list-style-type: none"> • Partit Popular Danés (<i>Dansk Folkeparti, DF</i>)
Eslovàquia	<ul style="list-style-type: none"> • Partit Nacional Eslovac (<i>Slovenská národná strana, SNS</i>) • Kotleba - Partit Popular Nostra Eslovàquia (<i>Kotleba – Ľudová strana Naše Slovensko</i>)
Eslovènia	<ul style="list-style-type: none"> • Partit Nacional Eslovè (<i>Slovenska Nacionalna stranka</i>)
Finlàndia	<ul style="list-style-type: none"> • Vertaders Finlandesos (<i>Perussuomalaiset, Perus</i>)
França	<ul style="list-style-type: none"> • Front Nacional (<i>Front National, FN</i>)
Grècia	<ul style="list-style-type: none"> • Alba Daurada (<i>Χρυσή Αυγή</i>)
Hongria	<ul style="list-style-type: none"> • Fidesz – Unió Cívica Hongaresa (<i>Fidesz – Magyar Polgári Szövetség, Fidesz</i>) • Jobbik – Moviment per una Hongria Millor (<i>Jobbik Magyarországért Mozgalom, Jobbik</i>)

Itàlia	<ul style="list-style-type: none"> • Lliga Nord (<i>Lega Nord, LN</i>)
Letònia	<ul style="list-style-type: none"> • Aliança Nacional (<i>Nacionālā apvienība, NA</i>)
Lituània	<ul style="list-style-type: none"> • Partit Ordre i Justícia (<i>Partija tvarka ir teisingumas, PTT</i>)
Països Baixos	<ul style="list-style-type: none"> • Partit per la Llibertat (<i>Partij voor de Vrijheid PVV</i>)
Polònia	<ul style="list-style-type: none"> • Partit Llei i Justícia (<i>Prawo i Sprawiedliwość, PiS</i>) • Kukiz'15 (<i>Kukiz'15</i>)
Regne Unit	<ul style="list-style-type: none"> • Partit per la Independència del Regne Unit (<i>United Kingdom Independence Party, UKIP</i>)
República Txeca	<ul style="list-style-type: none"> • Llibertat i Democràcia Directa (<i>Svoboda a přímá demokracie, SPD</i>)
Romania	<ul style="list-style-type: none"> • Partit de la Gran Romania (<i>Partidul România Mare, PRM</i>)
Suècia	<ul style="list-style-type: none"> • Demòcrates de Suècia (<i>Sverige Demokraterna, SD</i>)
Xipre	<ul style="list-style-type: none"> • Front Popular Nacional (<i>Ethniko Laiko Metopo, ELAM</i>)

Font: Elaboració pròpia a partir de (CASALS: 2011), (RODRÍGUEZ: 2014) i (FANJUL:2017)

Justificació de l'elecció de partits d'extrema dreta

En aquest llistat de partits d'extrema dreta de la Unió Europea amb representació parlamentària nacional actualitzat a la primavera de 2018, està feta prenent com a base 3 fonts principals ordenades per data de publicació de més antiga a més actualitzada.

La primera és el llistat que fa Xavier Casals el 2011 on hi consten: Aliança pel Futur d'Àustria, Partit per la Llibertat d'Àustria, Interès Flamenc, Partit Popular Danés, Vertaders Finlandesos, Front Nacional, Lliga Nord, Demòcrates Suecs, i el Partit per la Llibertat d'Holanda (CASALS: 2011)

La segona font és el llistat elaborat per Cesáreo Rodríguez el 2014 on, a part dels ja esmentats, hi consten: Alba Daurada, Moviment per una Hongria Millor, Partit Nacionaldemòcrata Alemanya, Partit de la Gran Romania i el Partit per la Independència del Regne Unit. (RODRÍGUEZ: 2014)

La tercera font, és l'estudi realitzat per la fundació "Por Causa", un estudi titulat "Antinimigración – El auge de la xenofobia populista en Europa", dirigit per Gonzalo Fanjul i publicat el setembre de 2017 on, a part dels ja esmentats, s'inclouen: Alternativa per Alemanya, Fidesz, Kukiz'15, Partit Llei i Justícia, Partit Nacional Eslovè, Partit Nacionalista Eslovac, Kotleba, Aliança Nacional de Letònia, Ordre i Justícia de Lituània, Llibertat i Democràcia i el Front Nacional Popular de Xipre. (FANJUL:2017).

Ahora cal destacar que tots i cada un dels partits exposats, encaixen en el marc teòric on s'exposen les característiques dels partits d'extrema dreta pels diferents autors esmentats i per tant, són les tendència electorals d'aquests partits el que s'estudiarà a continuació.

Cal afegir que, aquesta selecció ha estat minuciosa i gens generosa a l'hora d'englobar els partits en el marc de l'extrema dreta. Cal evidenciar l'existència d'una línia cada cop més fina entre els partits d'extrema dreta i els partits nacionalistes de dretes que (d'una forma més o menys sùtil) rebutgen la immigració, introdueixen matisos xenòfobs i islamòfobs en els seus discursos, s'oposen a la integració europea i usen discursos de caracter populista i nacionalista. Exemples de partits exclosos d'aquesta llista, però que sí formarien part d'aquest grup "més proper" són per exemple "Força Italia", "Germans d'Itàlia", "Forum per la democràcia" dels Països Baixos o "Grecs Independents". Partits dels quals encara no hi ha prou bibliografia per a poder-los englobar com a partits d'extrema dreta, però que sens dubte comparteixen algunes de les seves característiques.

Per altra banda, tampoc s'ha inclòs en aquest llistat, aquelles coalicions de les quals formen part partits fàcilment catalogables com a partits d'extrema dreta però que alhora comparteixen amb altres partits conservadors i nacionalistes i que molts cops són impregnades pel discursos xenòfobs i populistes.

Metodologia

Un cop fet el recompte de partits d'extrema dreta, aquest treball se centrarà en l'anàlisi dels resultats electorals d'aquests partits per tal de determinar l'existència o no de tendències electorals diferenciades en el creixement de l'extrema dreta. En aquesta treball s'analitzen un total de 162 processos electorals en els quals l'extrema dreta ha tret resultats significatius en els últims 14 anys.

Per dur a terme aquesta anàlisi, el treball s'ha acotat a l'estudi dels resultats electorals únicament en els països membres de la Unió Europea com a marc territorial, en primer lloc perquè és un marc d'anàlisi suficientment gran com per poder analitzar comparativament a escala europea, per altra banda incloure països de fora la UE hauria pogut facilitar l'entrada de noves variables que haguessin pogut esbiaixar els resultats finals, sobretot tenint en compte que un dels factors comuns que s'apunta en els partits d'extrema dreta és precisament l'euroescepticisme i l'antieruopeisme. Afegir també, que malgrat la celebració del referèndum del "Brexit", el Regne Unit segueix sent membre de la Unió Europea a l'espera de les negociacions entre l'executiu britànic i la comissió europea i per tant el Regne Unit està inclòs en aquest treball.

En segon lloc, el marc de la Unió Europea també serveix per trobar processos electorals comuns com són les 3 eleccions al Parlament Europeu celebrades el 2004, el 2009 i el 2014, on aquests partits no competeixen entre si, però sí que ho fan en un mateix moment concret i en la mateixa cambra legislativa per tant és un element que en pot facilitar l'anàlisi.

Per altra banda les eleccions que s'han escollit per dur a terme aquesta anàlisi, han estat les eleccions nacionals, presidencials i europees, la decisió respon a dos motius. El primer és l'enorme dimensió d'informació a processar en el cas d'haver tingut en compte altres eleccions com les regionals o les municipals, inadequat per un Treball de Fi de Grau. El segon és que els resultats extrets haurien pogut dificultar l'observació de tendències comuns i hauria disparat el nombre de partits d'extrema dreta a la Unió Europea dels quals hagués sigut molt difícil determinar-ne exactament la ideologia i les diferents tendències.

Els resultats electorals que s'han pres en consideració són aquells que es troben entre les eleccions al Parlament Europeu celebrades entre el 10 i el 13 de juny de 2004 i les últimes eleccions celebrades en un estat membre de la Unió Europea abans de l'entrega d'aquest TFG, és a dir, les eleccions generals italianes celebrades el 4 de març de 2018. El període escollit es justifica per poder analitzar dades electorals que siguin anteriors i posteriors a la crisi econòmica començada el 2007 – 2008 i l'impacte d'aquesta en les tendències dels partits d'extrema dreta.

Més referent al tractament de les dades dels resultats electorals, en els estats membres amb un sistema bicameral, les dades s'han pres de la cambra baixa donat que són majoritaris els països bicamerals asimètrics en què la cambra baixa té un pes polític més rellevant que la cambra alta i donada també l'existència de països sense cambra alta, amb cambres altes de representació indirecta (com el Bundesrat) o amb cambres altes on els seus membres no són escollits per la població (com la House of Lords). En el cas d'estats amb un sistema institucional de bicameralisme teòricament simètric, s'ha optat per incloure la cambra de representació de població i no la de representació territorial per evitar biaixos, com és el cas Itàlia, on només s'han pres dades de la Cambra de Diputats i no del Senat.

El recompte de representació al parlament es mostra com un percentatge dels escons obtinguts en relació als escons totals de la cambra (o dels escons als quals s'optava en el cas de les eleccions al Parlament Europeu). Això es justifica en primer lloc per facilitar la comparació entre els diferents parlaments (Per exemple França té un total de 577 representants a la seva Assemblea Nacional, mentre Xipre en té 56), d'aquesta manera és més fàcil la comparació entre les forces de cada país. Alhora, també cal afegir l'existència de parlaments en què el nombre de diputats no és fix com passa al Bundestag alemany. Per últim però també important, els tractats de Niza (2007) i Lisboa (2009) van canviar l'equilibri d'escons que pertocava a cada estat membre al Parlament Europeu, fet que també justifica el recompte en percentatge i no en nombres absoluts.

Cal afegir també, que dos dels països estudiats van adherir-se a la Unió Europea passades les eleccions de 2004 i per tant no hi ha dades al respecte en aquestes eleccions concretes. Aquests són Bulgària i Romania.

Els resultats electorals als quals més pes se'ls hi donarà a l'hora de determinar la tendència del partit en qüestió seran les eleccions nacionals, ja que són els que menys biaixos poden tenir. Així i tot, les europees s'han inclòs en l'estudi donat que donen un marc comú de la resta de partits d'extrema dreta i perquè exclouen els biaixos majoritaris de certs sistemes electorals i per tant ajuden a aclarir el suport de certs partits que en les seves respectives eleccions poden estar

fortament infrarepresentats pel sistema majoritari o per un sistema proporcional amb tics majoritaris com passa en els casos britànic i francès respectivament.

Referent a les eleccions europees, si bé és cert que ens donen un marc comú d'anàlisi també cal destacar l'existència de biaixos en el comportament electoral que poden sobre representar als partits d'extrema dreta com són l'abstencionisme o el vot de càstig als partits majoritaris, tradicionals i/o que formen part del govern. Això facilita que es doni un escenari que els autors han anomenat de "experimentació electoral" on els electors donen un "vot de confiança" a noves formacions polítiques. (CAZORLA, RIVERA i JARÁIZ: 2017)

Les dades també inclouen els resultats de les eleccions presidencials, en primera volta i en segona si el candidat hi arriba. Malgrat ser un comportament electoral difícilment extrapolable als països que no tenen un sistema presidencialista o semi presidencialista, serveixen també per mesurar el recolçament de partits d'extrema dreta i malgrat no ser del tot significatives pel que fa a la tendència general o al seu suport real dins del país, serveixen també per corregir altres biaixos i per entreveure tendències.

Cal afegir també, que aquestes dades no inclouen la participació de les diferents eleccions donat que és un fenomen difícilment atribuïble a una sola causa i que per tant podria desviar-nos de les conclusions de l'anàlisi.

L'estudi de les diferents tendències de creixement o decreixement es farà en termes generals de cada país, sumant els resultats dels partits d'extrema dreta en els països en què n'hi ha més d'un. L'objectiu del treball és veure l'evolució de l'extrema dreta en el seu conjunt i donat que són partits que poden competir per un electorat molt similar, no fer-ho podria comportar lectures contradictòries de les diferents tendències.

Per facilitar la observació i interpretació del conjunt de dades analitzades, aquestes estan agrupades als annexos, a partir de la pàgina 18.

Analisi de les dades

Les dades recollides en el període 2004 – 2018 mostren una evidència ja coneguda, un avenç de l'extrema dreta a Europa sense precedents des de l'inici del segle XX.

Per una banda les dades mostren una presència clarament majoritària dels partits d'extrema dreta en el si de la Unió Europea i per altra un recolzament electoral important en els parlaments nacionals que arriba a participar i liderar governs o lidera l'oposició en molts dels casos.

El que sí que es pot veure i amb claredat és una tendència generalitzada (que no homogènia) al creixement, sobretot a partir del 2009. També es constata en les dades com les eleccions europees són les que majoritàriament més afavoreixen a aquests partits, sobretot en el cas que les eleccions legislatives del país en qüestió siguin majoritàries o proporcional amb tendència majoritària.

Alhora, un factor fàcilment observable és la presència generalitzada d'extrema dreta abans de la crisi econòmica. Tot i que majoritàriament amb una força inferior o molt inferior, però són majoritaris els països on ja hi havia extrema dreta amb representació abans de la crisi econòmica.

Així i tot, també hi ha països on l'extrema dreta no existeix o no treu resultats abans de la crisi econòmica i que actualment ocupa una posició política de gran importància. Aquest factor i l'exposat anteriorment, són alhora complementaris, és a dir, hi ha països on ha sorgit un partit d'extrema dreta després de la crisi, tot i ja existir-ne un prèviament fet que ha provocat des de l'extinció del primer partit fins al fracàs del segon.

Per últim, també es pot veure en les dades l'existència de països on l'extrema dreta ha perdut força o inclús ha arribat a desaparèixer en aquests últims 14 anys. És a dir, països on abans de la crisi econòmica hi havia un partit d'extrema dreta i que aquesta ha anat en clar declivi que actualment porta a una presència minoritària o directament la desaparició.

Així doncs, un cop agrupades i analitzades les dades dels partits anteriorment assenyalats, es pot evidenciar l'existència de diferents tendències electorals en els partits d'extrema dreta europeus que es poden agrupar en 4 models diferenciats.

El primer model el formen els països on no hi ha hagut cap partit que puguem catalogar com a partit d'extrema dreta amb representació al parlament nacional en els 14 anys d'anàlisi. Com a aclariment, i com ja s'ha assenyalat, això no vol dir que en altres nivells de representació aquests

partits no treguin resultats. Però sí que vol dir que en aquests 14 anys cap partit d'extrema dreta ha tingut representació en el seu parlament, o en les eleccions europees.

Els països on l'extrema dreta està absent són Croàcia, Espanya, Estònia, Irlanda, Luxemburg, Malta i Portugal, és a dir 7 dels 28 països de la Unió Europea.

El segon model el formen els països on els partits d'extrema dreta no tenien representació entre el 2004 i el 2008-2009, però que després de l'arribada de la crisi econòmica han aconseguit entrar als parlaments nacionals i/o al parlament europeu a través de partits ja creats o de nous i que l'han pogut mantenir, almenys fins avui dia.

El grup de països amb una aparició recent dels partits d'extrema dreta el formen 5 estats, Alemanya, Grècia, Letònia, República Txeca i Xipre.

El tercer model, el més gran i més complex, és el que engloba tots aquells països que ja tenien extrema dreta amb representació parlamentària abans de l'arribada de la crisi, és a dir entre el 2004 i el 2008 i bé han crescut o bé han mantingut uns resultats estables.

Aquest model junta dues tendències que a primera vista poden ser diferenciables com són el creixement de l'extrema dreta i certa estabilitat electoral en aquests 14 anys. Ara bé, cal incloure molts altres mecanismes per estudiar el creixement d'aquests partits com el percentatge de votació, els vots en termes absoluts i no relatius, la posició dins les forces del parlament o la capacitat per influir i controlar el govern. Alhora, diferenciar aquesta "estabilitat" amb el creixement en casos poc clars hauria pogut portar lloc a confusions i no hagués tingut en compte les diferents realitats nacionals ni els sistemes electorals de cada país d'estudi, fet que hauria pogut esbiaixar els resultats. L'essència d'aquest model és evidenciar l'existència prèvia i posterior a la crisi de partits d'extrema dreta en els parlaments i conseqüentment, aquests comparteixen model.

Aquest grup de països doncs, és el més nombrós i es compon per Àustria, Bulgària, Dinamarca, Eslovàquia, Finlàndia, França, Hongria, Itàlia, Lituània, Països Baixos, Polònia, Regne Unit i Suècia. Un total de 13 països, amb una heterogeneïtat notòria en tots els sentits. Aquest grup, que representa l'estabilitat i creixement, constata la presència generalitzada de partits d'extrema dreta anteriors a la crisi econòmica.

El quart model que s'exposa és el d'aquells països que anteriorment a la crisi econòmica tenien presència de partits d'extrema dreta però que aquest han patit una forta davallada després de la crisi i inclús han desaparegut.

Aquests països, on l'extrema dreta ha experimentat un dexclivi, són Bèlgica, Eslovènia i Romania, l'únic país dels tres l'extrema dreta encara hi manté representació és a Bèlgica, en els altres, ha desaparegut.

D'aquesta manera doncs podem diferenciar els països en aquests 4 models

Absència	Croàcia, Espanya, Estònia, Irlanda, Luxemburg, Malta, Portugal
Aparició recent	Alemanya, Grècia, Letònia, República Txeca i Xipre
Estabilitat i creixement	Àustria, Bulgària, Dinamarca, Eslovàquia, Finlàndia, França, Hongria, Itàlia, Lituània, Països Baixos, Polònia, Regne Unit i Suècia
Declivi	Bèlgica, Romania, Eslovènia

Conclusió

Aquest treball tenia com a objectius catalogar els partits d'extrema dreta amb representació nacional o europea en els últims 14 anys i evidenciar l'existència de ritmes i tendències diferenciades en la creació i l'evolució electoral d'aquests partits.

El primer objectiu, el de l'elaboració d'un llistat actualitzat de partits d'extrema dreta ha estat assolit i s'han pogut presentar un total de 26 partits catalogables com a partits d'extrema dreta. Cal afegir però que durant l'estudi s'ha evidenciat en primer lloc la falta d'una definició comú sobre els partits d'extrema dreta, especialment causada pels àgils ritmes de creació i renovació d'aquests partits. Aquesta falta de consens i renovació entre l'acadèmia porta a una pluralitat de definicions i conceptes que en dificulten l'estudi, així i tot, les definicions i conceptes plantejades en aquest treball poden dibuixar un marc comú i compatible amb el qual avui considerem partits d'extrema dreta.

Alhora, durant la cerca dels partits també s'ha vist com cal buscar una definició i una conceptualització de tots aquells partits que, per ara, han quedat exclosos d'aquest llistat però que sens dubte presenten elements suficients per evidenciar-ne un gir xenòfob, populista i/o autoritari que podria ajudar a comprendre millor l'auge o absència de l'extrema dreta en alguns països com per exemple Espanya. De fet, la relació tant en termes ideològics com en l'equilibri de forces d'aquest segon grup de partits amb els partits de l'extrema dreta podria ser un dels factors més rellevants alhora d'explicar el perquè de les diferents tendències dels partits d'extrema dreta.

Aquest treball també ha pogut situar tots els partits d'extrema dreta en els seus corresponents països, per evidenciar que 21 dels estats membres de la Unió Europea han tingut o tenen partits d'extrema dreta en aquests 14 anys.

Per altra banda i referent a l'estudi específic sobre els models diferenciats de creixement d'aquests partits, l'estudi ha pogut demostrar la hipòtesi que es plantejava a la introducció d'aquest treball i per tant afirmar l'existència de tendències diferenciades en els resultats electorals d'aquests partits.

Així doncs un cop fet el recompte de tots aquests partits, el treball ha pogut complir el seu segon objectiu i confirmar la hipòtesi que es plantejava al principi del treball, és a dir, l'existència de ritmes i tendències diferenciades en el creixement dels partits d'extrema dreta a la Unió Europea. Així doncs, s'ha pogut demostrar l'existència de més categories que no tant sols

l'existència o no d'aquests partits, sinó fins a 4 models fàcilment diferenciables i catalogables de tendències electorals.

Això en primer lloc ajuda a entendre molt millor aquest fenomen i en segon lloc pot ajudar a estudiar amb més detall els factors que provoquen l'absència, l'auge, la creació o el declivi d'aquestes formacions.

Com a conclusió d'aquestes tendències diferenciades, evidenciar l'existència d'una majoria clara de països on l'extrema dreta ja tenia representació, és a dir, tenia un partit estructurat i una base electoral sòlida. Per altra banda, les dades també reflecteixen com els nous partits d'extrema dreta, són capaços de treure grans resultats electorals pocs anys després de la seva creació, l'exemple més flagrant d'això és el partit "Aliança Nacional" de Letònia, que es va crear el 2010 i des del 2011 ha format part de les diferents coalicions governamentals al país.

Les dades reflecteixen doncs, que la presència de l'extrema dreta a la Unió Europea, lluny de ser un fenomen local o aïllat, és avui dia un fet predominant en conjunt dels estats membres i per contra l'absència de partits d'extrema dreta en un parlament nacional és l'excepció.

La conclusió més important i més alarmant d'aquest treball és sens dubte que 21 dels 28 països, és a dir, 3 de 4 estats membres de la UE tenen o han tingut aquests partits en els parlaments nacionals, i que en l'actualitat són 19 els estats on es mantenen, sigui a través de vells o nous partits. Tot i no trobar una tendència uniforme en els països que tenen una extrema dreta estable, creixent o de nova creació, sí que s'indica una tendència majoritària al creixement, que no hauria parat des de l'inici de la crisi econòmica i que podria anar a més de cara als nous cicles electorals, especialment en les eleccions al parlament europeu previstes pel 2019.

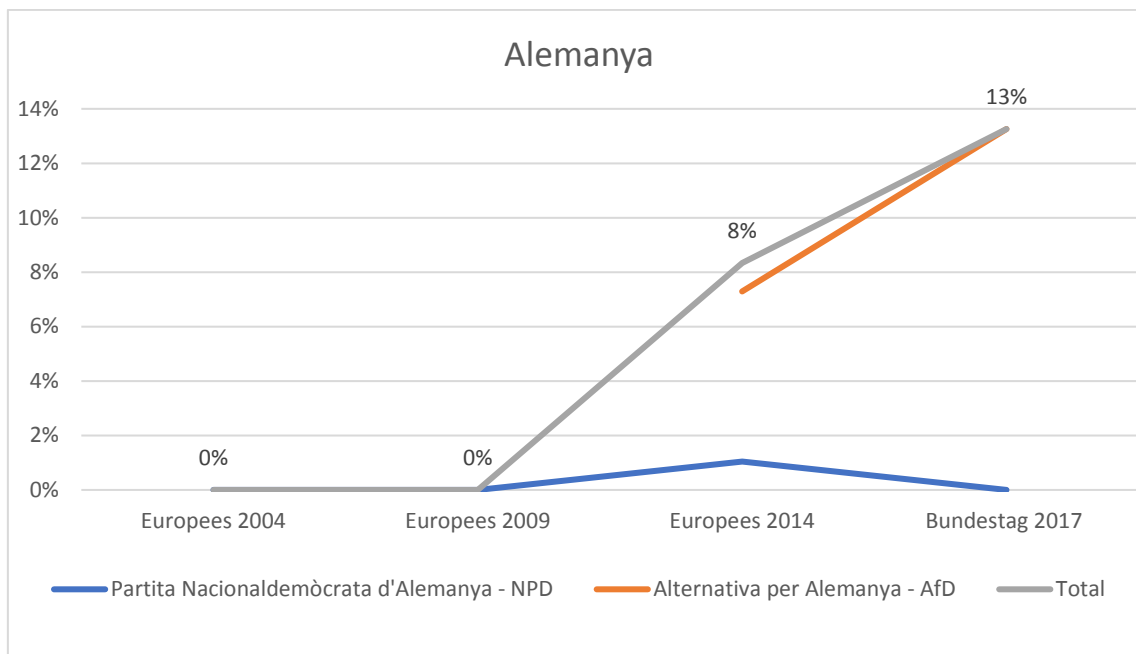
Cal posar de manifest la importància d'un estudi més acurat en els diferents països de la Unió Europea per tal de trobar factors explicatius vàlids en l'àmbit europeu i entendre millor aquest fenomen

Per últim, remarcar la importància de continuar estudiant als partits d'extrema dreta de ben a prop, seguir trobant els mecanismes i factors estructurals que fan que l'extrema dreta pugui tenir una presència generalitzada en el sí de la Unió Europea, per tal de poder fer front a un dels reptes amb els quals es troben les democràcies europees.

Annexos

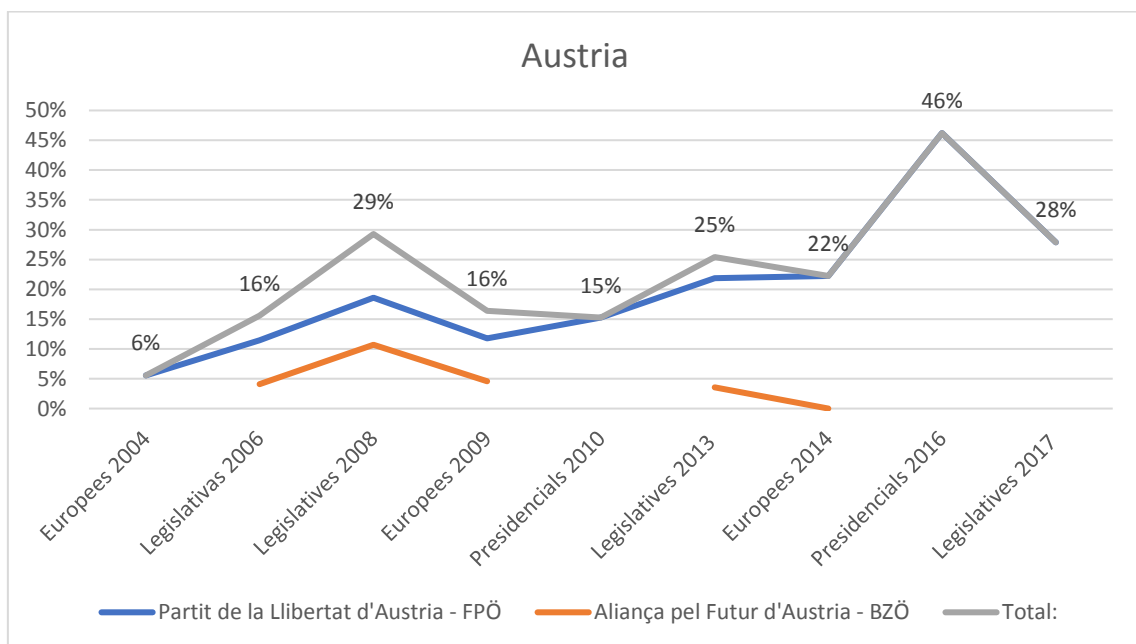
Aquests annexos presenten les dades dels partits d'extrema dreta, agrupats per països i en ordre alfabètic.

- Alemanya

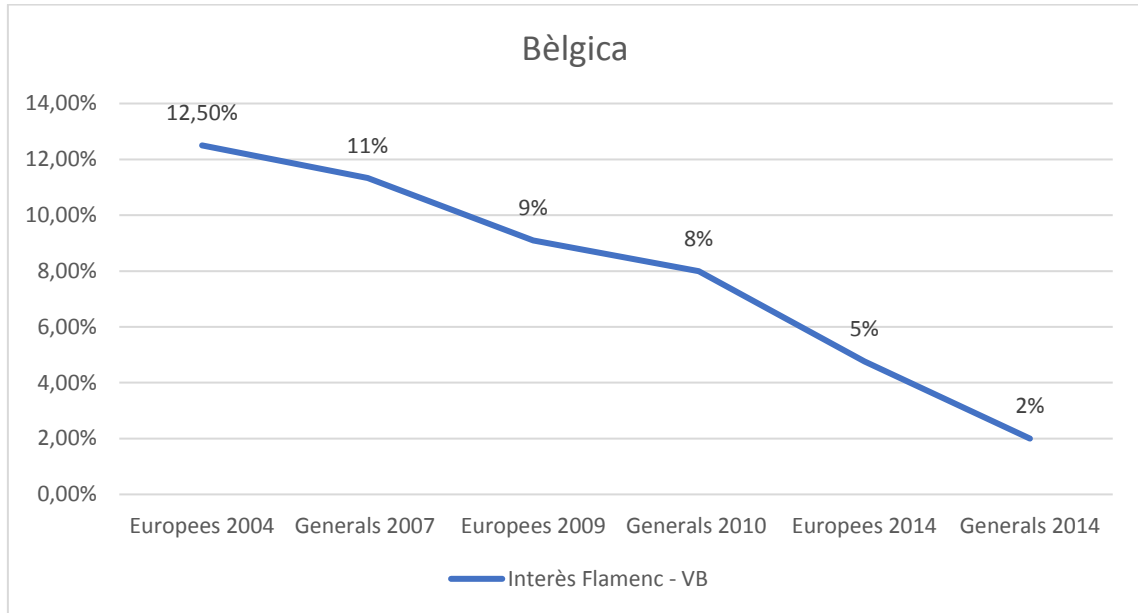
Font: Elaboració pròpia a partir de les dades oficials del Parlament Europeu i el Ministeri d'Interior alemany

- Àustria

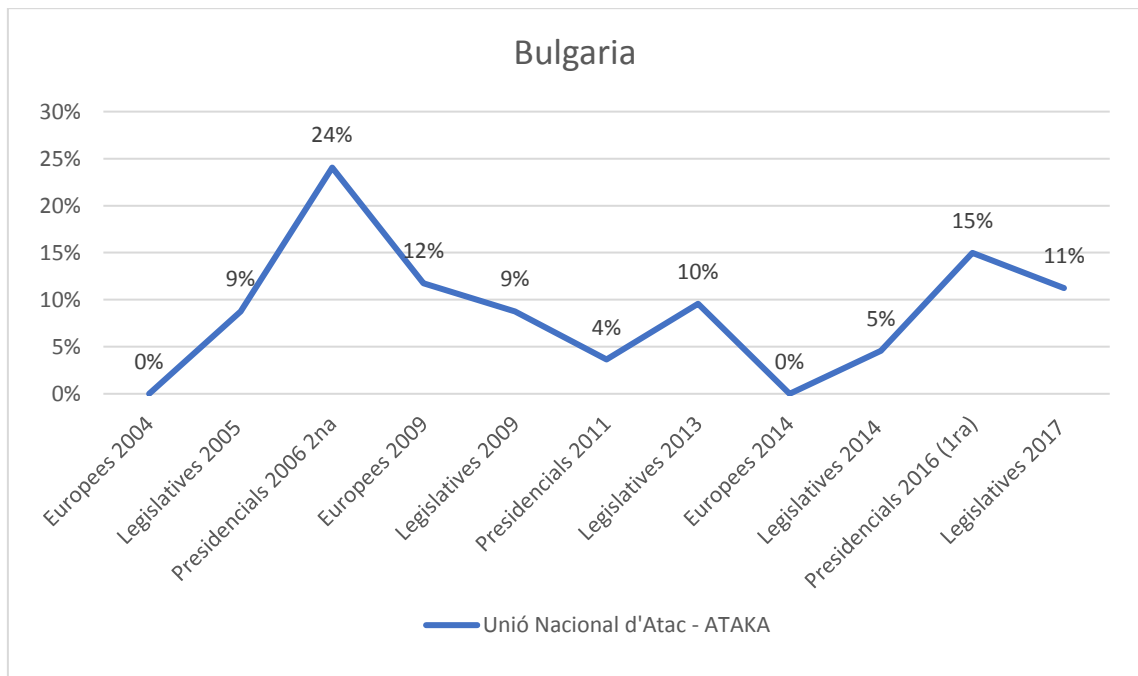
Font: Elaboració pròpia a partir de les dades oficials del Parlament Europeu i el Ministeri d'Interior austriac

- Bèlgica

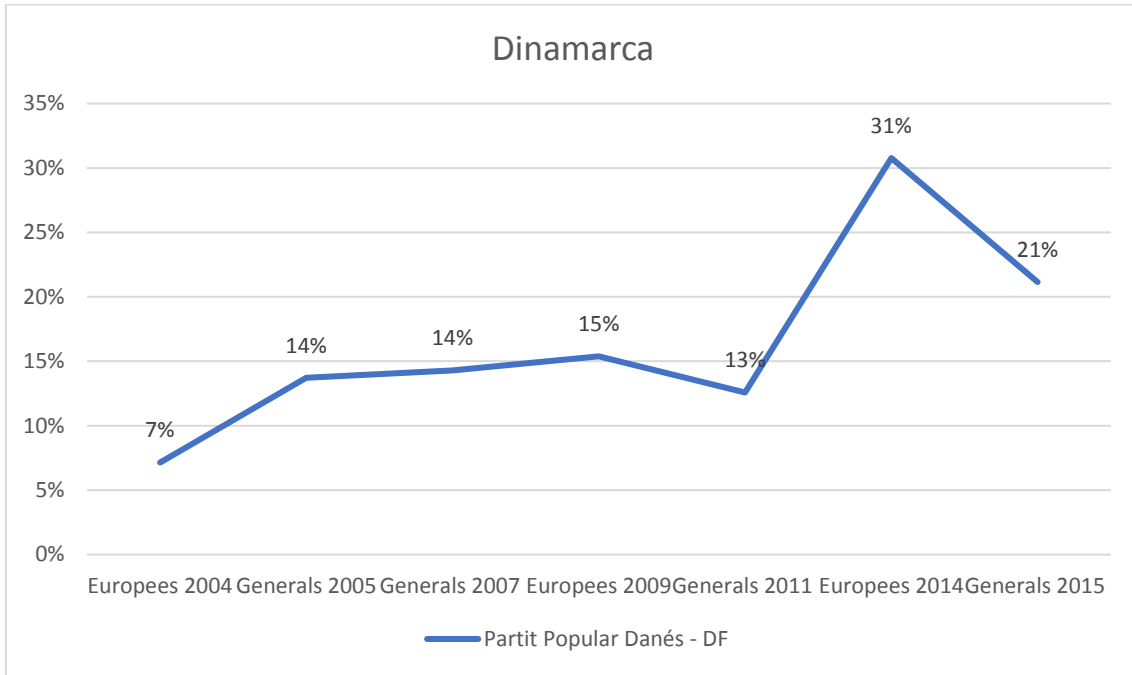
Font: Elaboració pròpia a partir de les dades oficials del Parlament Europeu i el Ministeri d'Interior belga

- Bulgària

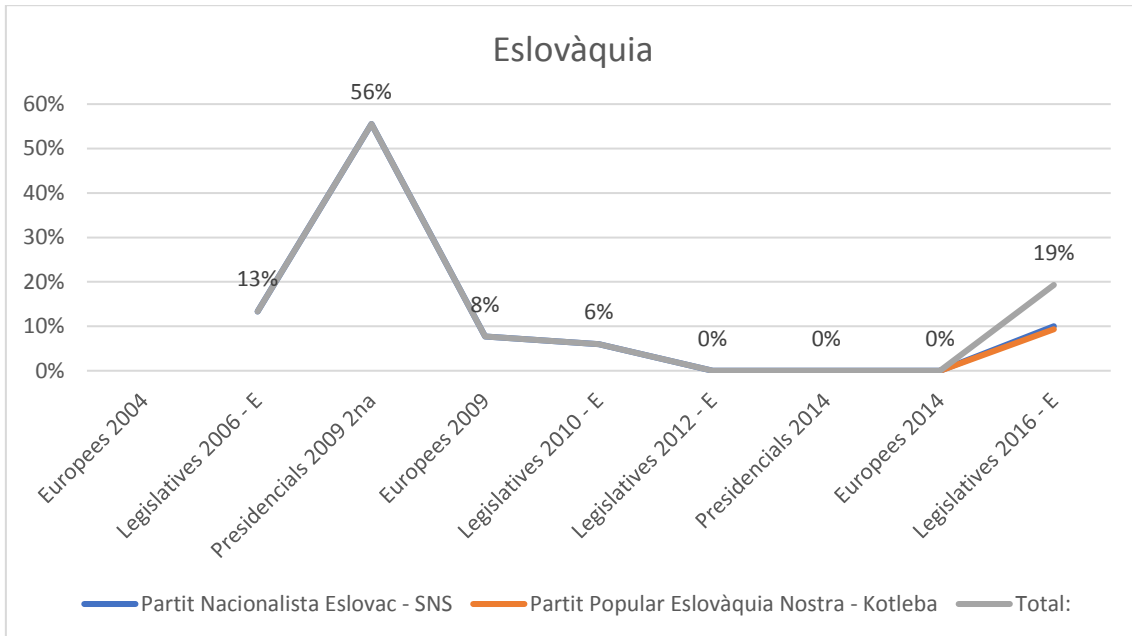
Font: Elaboració pròpia a partir de les dades oficials del Parlament Europeu i el Ministeri d'Interior bulgar

- Dinamarca

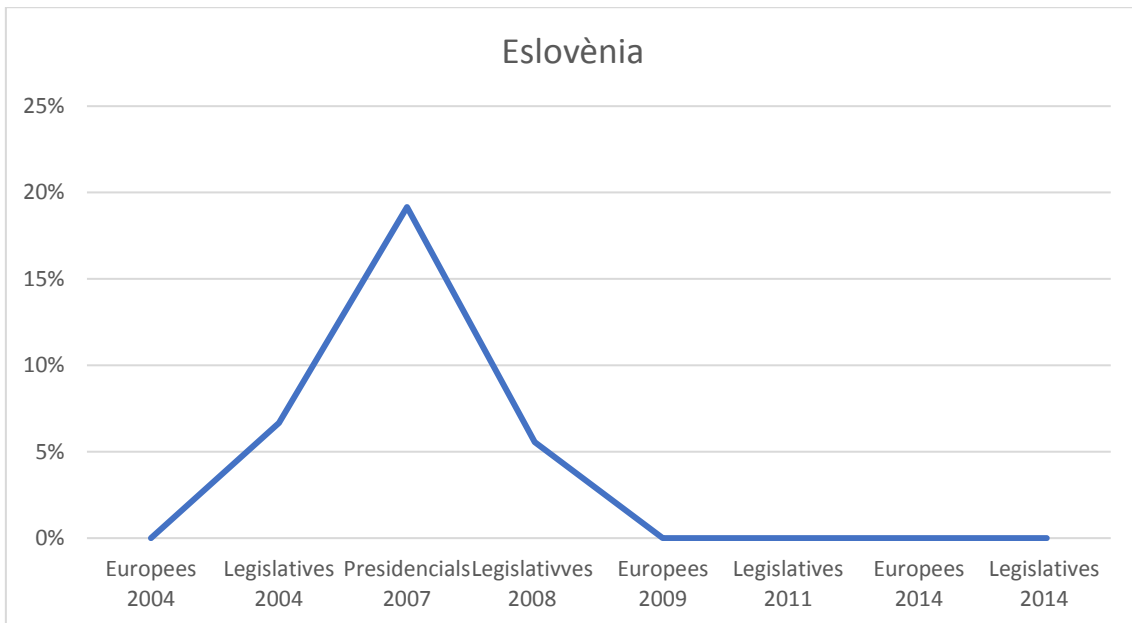
Font: Elaboració pròpia a partir de les dades oficials del Parlament Europeu i el Ministeri d'Interior danès

- Eslovàquia

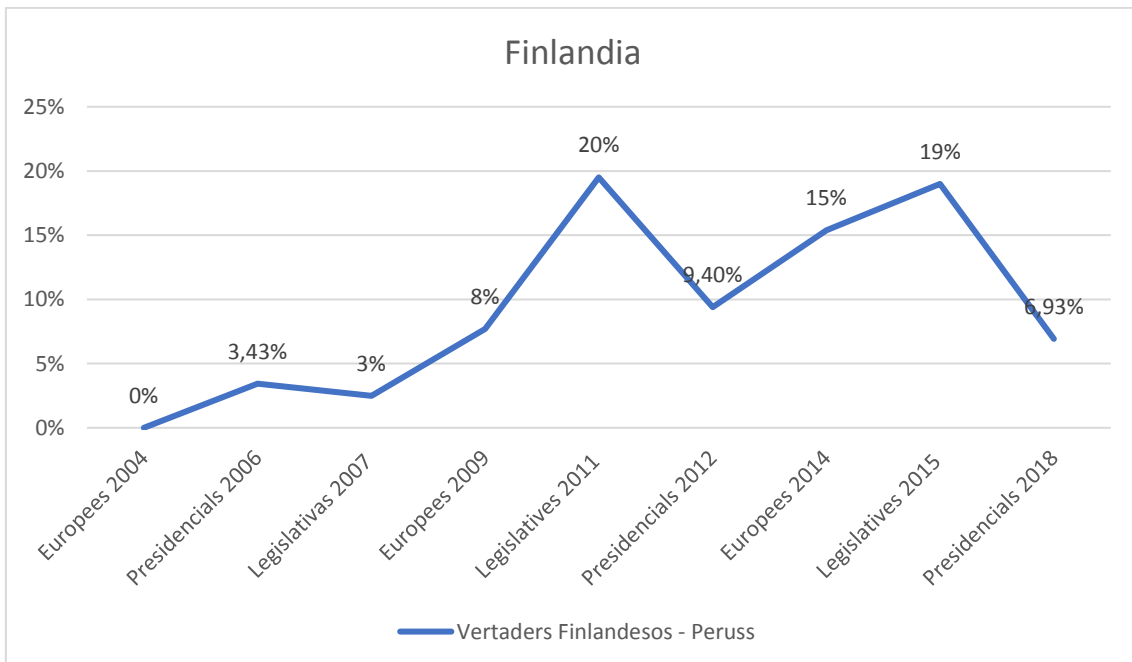
Font: Elaboració pròpia a partir de les dades oficials del Parlament Europeu i el Ministeri d'Interior eslovac

- Eslovènia

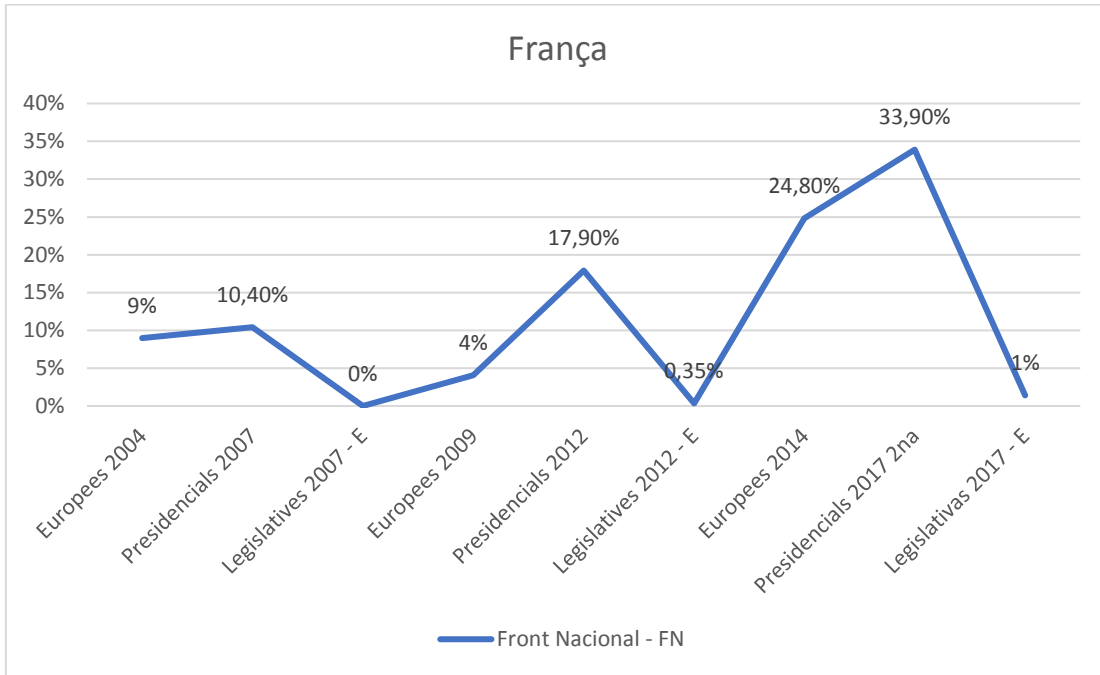
Font: Elaboració pròpia a partir de les dades oficials del Parlament Europeu i el Ministeri d'Interior eslovè

- Finlàndia

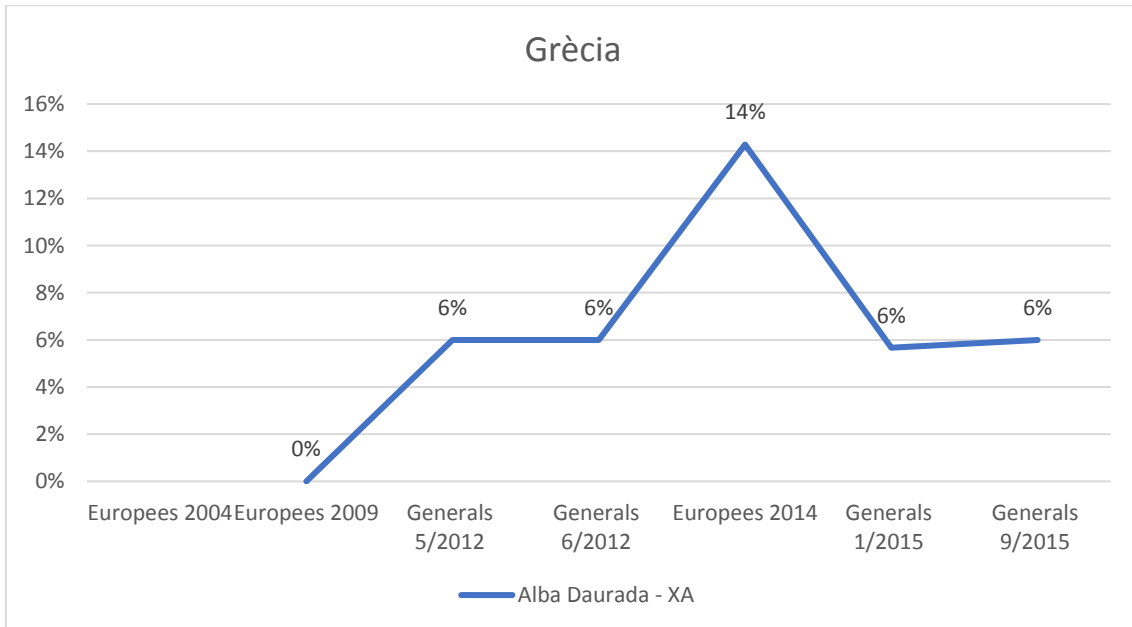
Font: Elaboració pròpia a partir de les dades oficials del Parlament Europeu i el Ministeri d'Interior finlandès

- França

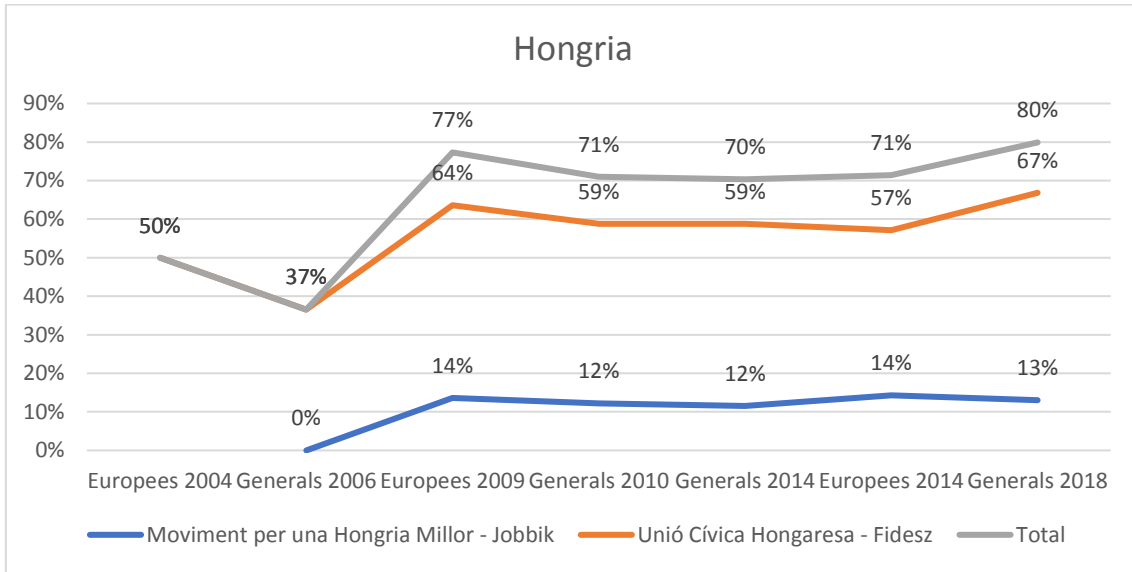
Font: Elaboració pròpia a partir de les dades oficials del Parlament Europeu i el Ministeri d'Interior francès

- Grècia

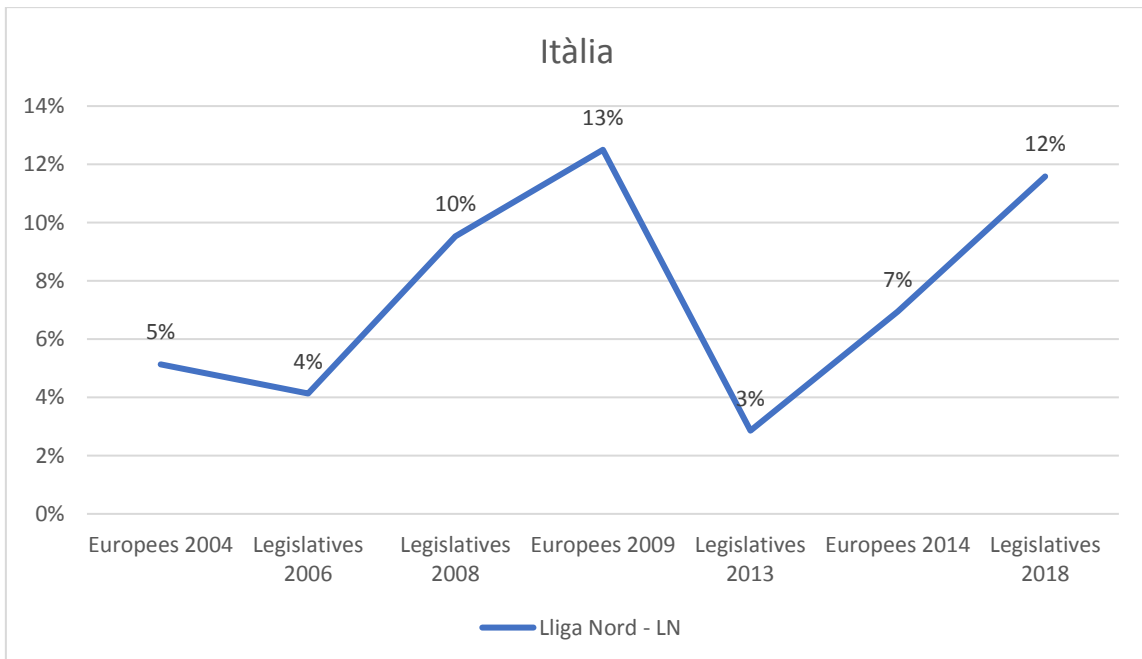
Font: Elaboració pròpia a partir de les dades oficials del Parlament Europeu i el Ministeri d'Interior grec

- Hongria

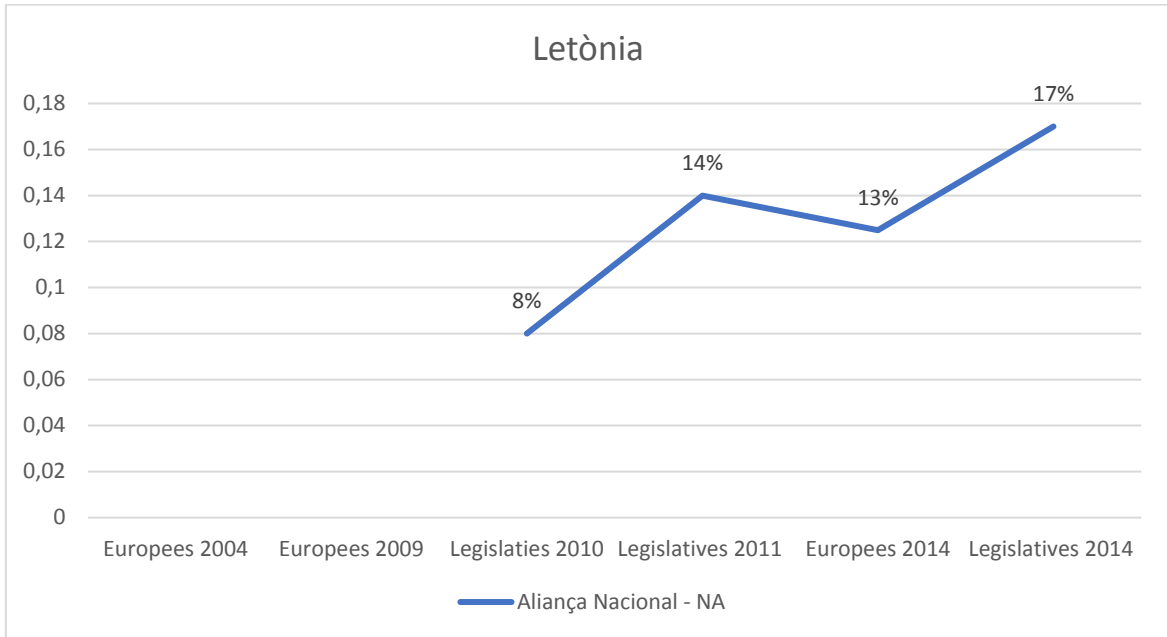
Font: Elaboració pròpia a partir de les dades oficials del Parlament Europeu i el Ministeri d'Interior hongarès

- Itàlia

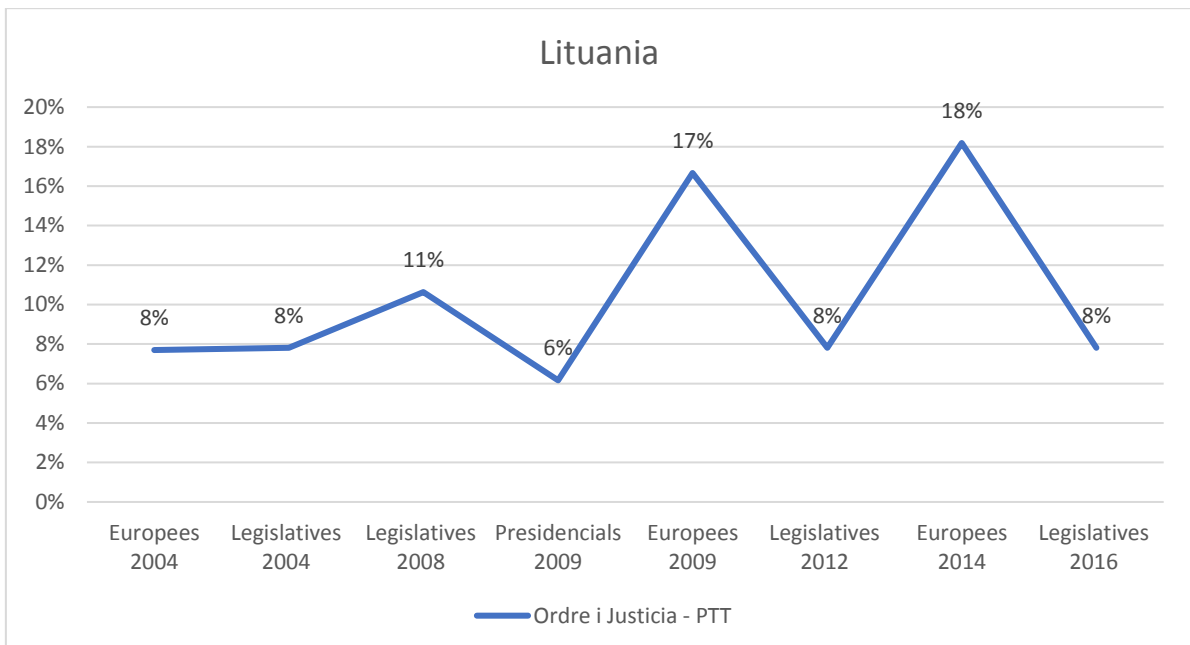
Font: Elaboració pròpia a partir de les dades oficials del Parlament Europeu i el Ministeri d'Interior italià

- Letònia

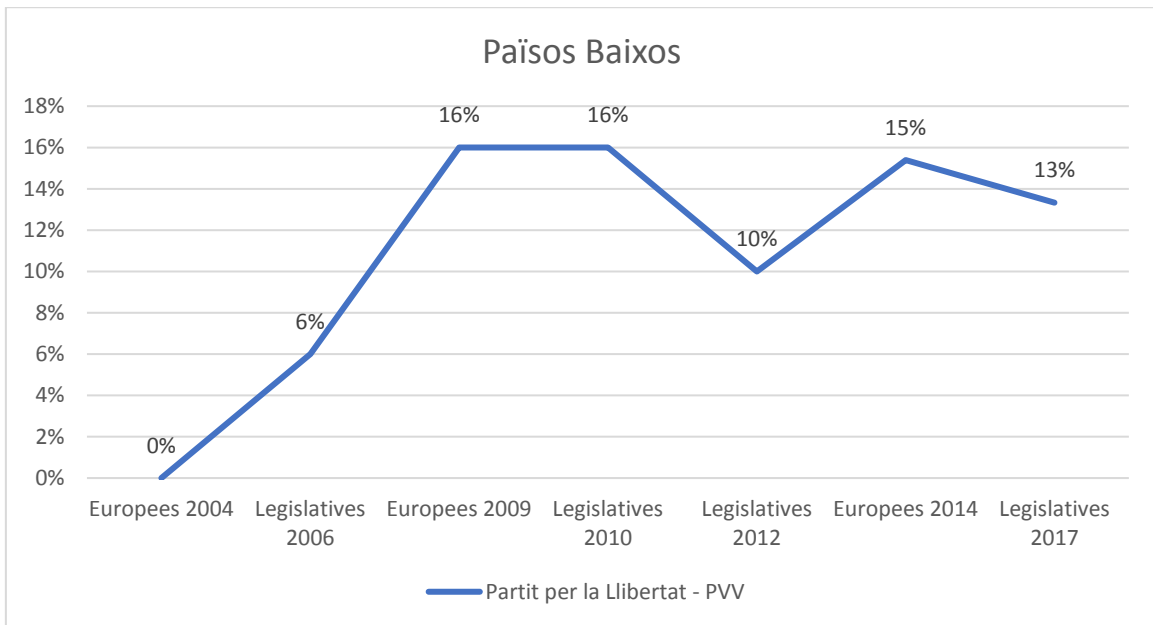
Font: Elaboració pròpia a partir de les dades oficials del Parlament Europeu i el Ministeri d'Interior letó

- Lituània

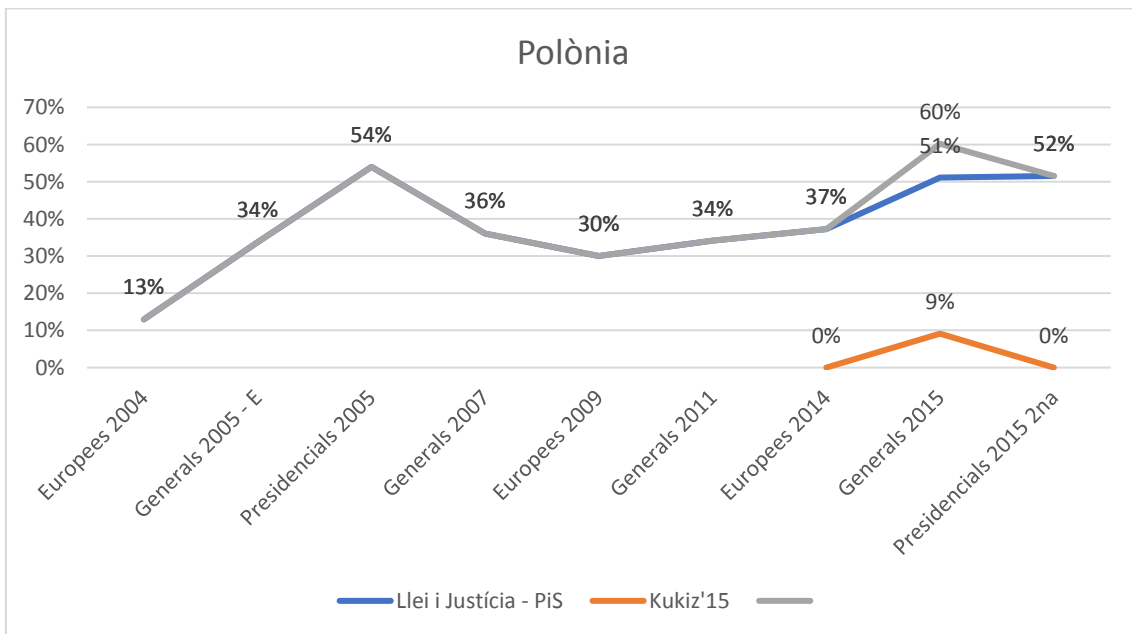
Font: Elaboració pròpia a partir de les dades oficials del Parlament Europeu i el Ministeri d'Interior lituà

- Països Baixos

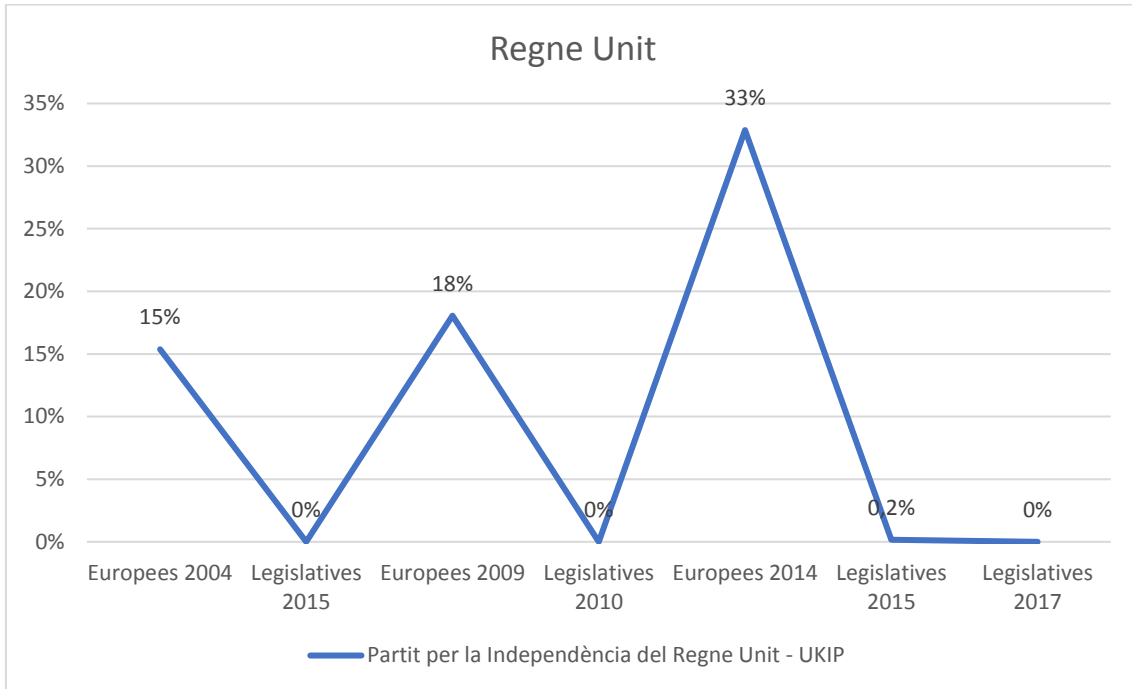
Font: Elaboració pròpia a partir de les dades oficials del Parlament Europeu i el Ministeri d'Interior dels Països Baixos

- Polònia

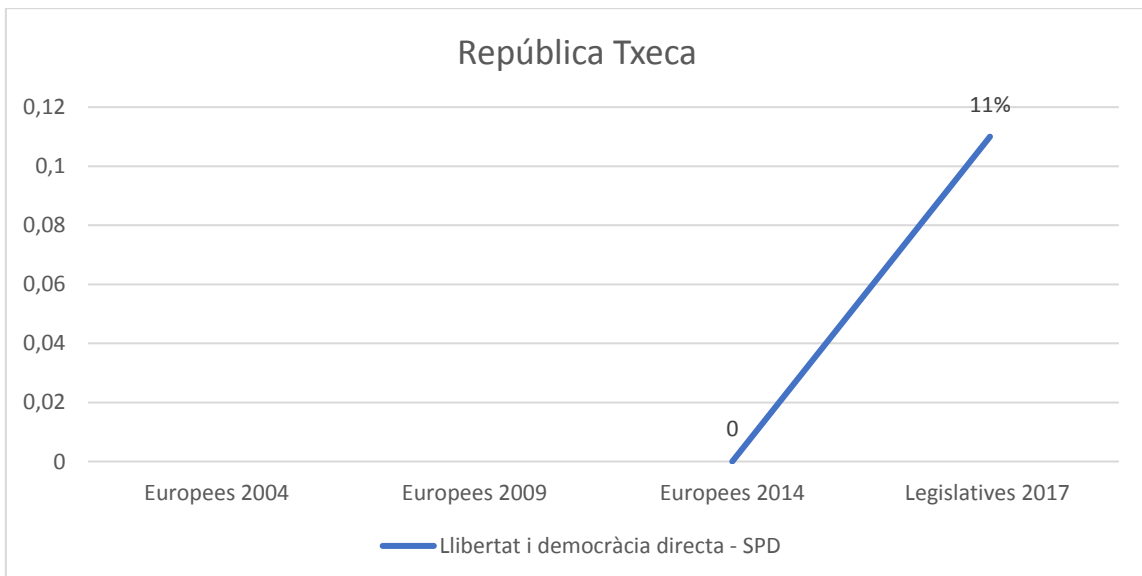
Font: Elaboració pròpia a partir de les dades oficials del Parlament Europeu i el Ministeri d'Interior polac

- Regne Unit

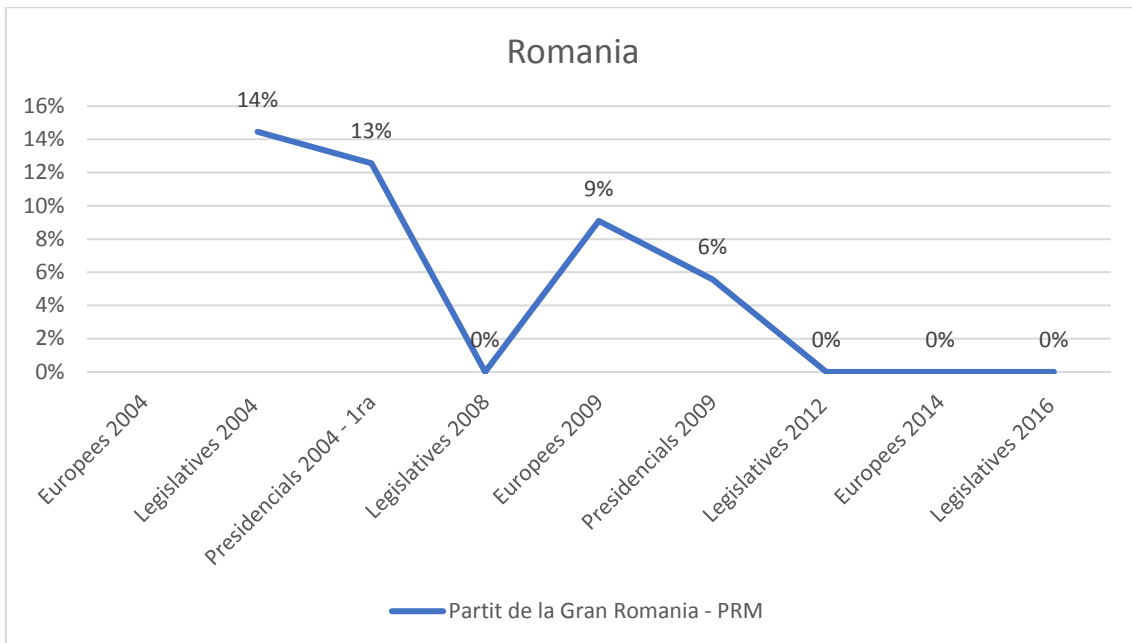
Font: Elaboració pròpia a partir de les dades oficials del Parlament Europeu i el Ministeri d'Interior britànic

- República Txeca

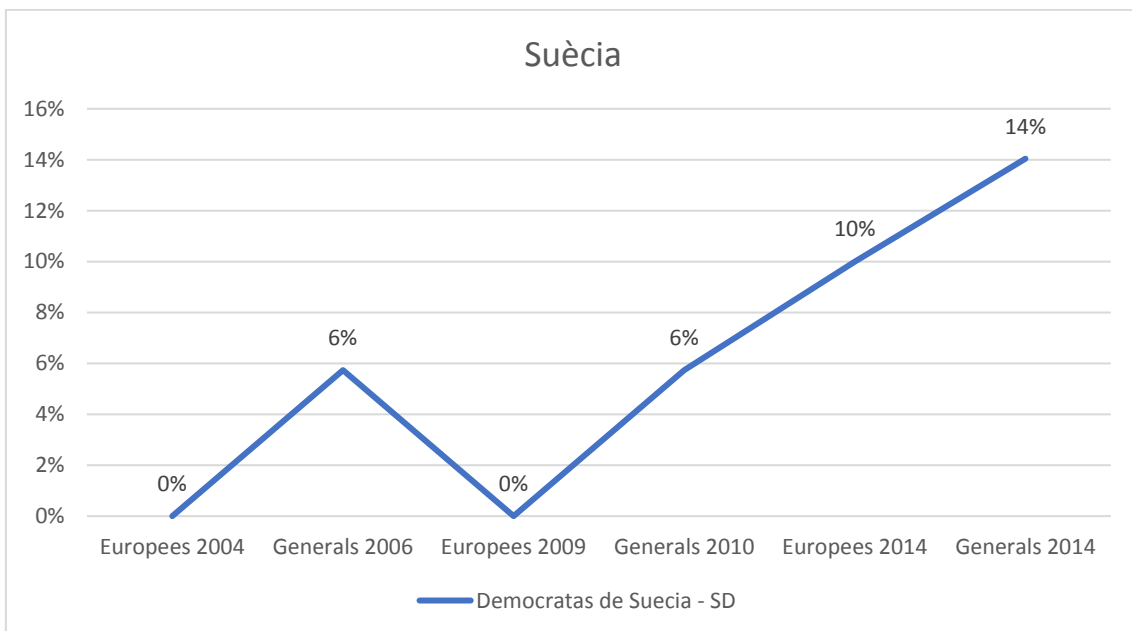
Font: Elaboració pròpia a partir de les dades oficials del Parlament Europeu i el Ministeri d'Interior txec

- Romaniaia

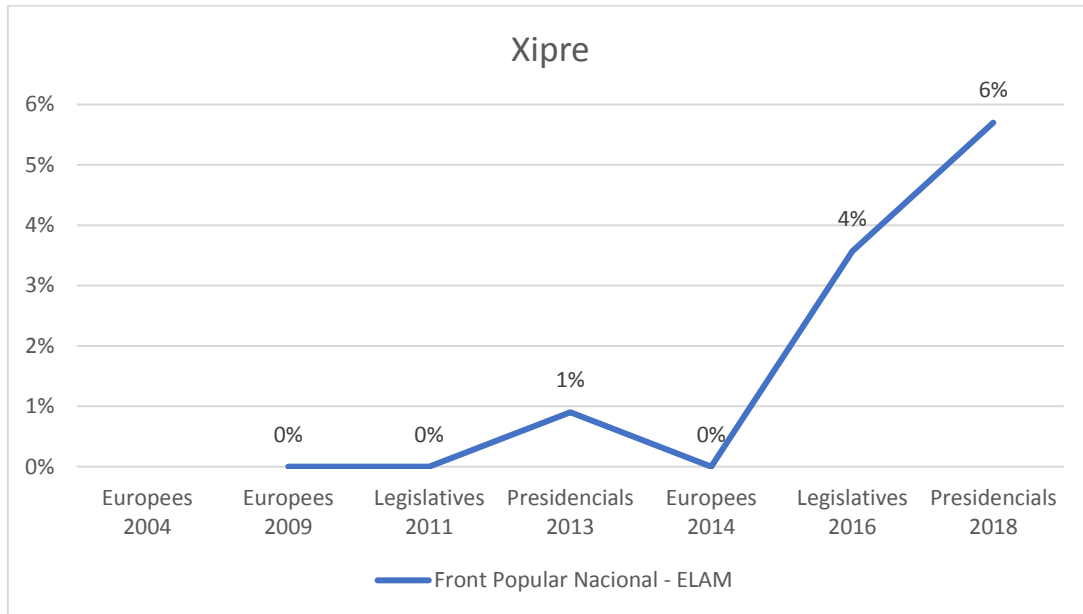
Font: Elaboració pròpia a partir de les dades oficials del Parlament Europeu i el Ministeri d'Interior romanès

- Suècia

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades oficials del Parlament Europeu i el Ministeri d'Interior suec

- Xipre

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades oficials del Parlament Europeu i el Ministeri d'Interior xipriota

BIBLIOGRAFIA

- Casals, Xavier (2011). "Xenofòbia, populisme i extrema dreta a Europa". L'espill (Volum38) pàg 60-64.
- Cazorla Martín, Ángel; Rivera Otero, José Manuel y Jaráiz Gulías, Erika (2017). «La abstención electoral en las elecciones al Parlamento Europeo de 2014: análisis estructural de sus componentes». Revista Española de Investigaciones Sociológicas, 159: 31-50
- Herbert Kitschelt (2000). "The Radical Right in Western Europe". EEUU, The University of Michigan.
- Hernández-Carr, Aitor. (2012). "La nueva extrema derecha en Catalunya: Un análisis del crecimiento electoral de Plataforma per Catalunya". Barcelona: Revista Crítica Penal y Poder. 2012, nº 3, septiembre (pp. 78-103) OSPDH. Universidad de Barcelona.
- Larralde, Bruno. (2009). "La extrema derecha como fenómeno transnacional: la elección racional y las necesidades insatisfechas". Barcelona. Universitat Autònoma de Barcelona.
- Mudde, Cas. (2007). "Populist Radical Right Parties in Europe". Cambridge: Cambridge University Press.
- Rodríguez, Cesáreo (2014). "El auge de la extrema derecha en Europa". Anuari de l'Institut d'Estudis del Mediterrani de 2014.
- Viander, Xavier. (2012). "Tendències geopolítiques de l'extremadreta a Europa: capacitat de transformació i adaptació al context de crisi econòmica i política actual". Mollet: Institut de Seguretat Pública de Catalunya.